

**Poľsko-slovenská
komisia historikov
pri SAV**

**Polsko-słowacka
komisja historyków
przy PAN**

„Non habebis deos alienos...“

Náboženské zmeny v dejinách stredovýchodnej Európy

(kristianizácia, reformácia, rekatolizácia, sekularizácia)

4. - 6. november 2025

TRNAVA

PROGRAM MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE

SPOLUORGANIZÁTORI

Katedra histórie, Filozofická fakulta
Trnavskej univerzity v Trnave

Tyrnavia - Spolok trnavských historikov
Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

PARTNERI

Veľvyslanectvo Poľskej
republiky v Bratislave

Západoslovenské múzeum
Trnava

HISTORICKÝ ÚSTAV
SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED. v. v. i.

Historický ústav SAV, v.v.i.

UTOROK, 4. NOVEMBRA 2025

Aula Pazmaneum, Univerzitné námestie 1, Trnava

od 9:00 hod. prezentácia účastníkov konferencie

9:45 - 10:30 hod. Slávnostné otvorenie konferencie

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity
Hornopotočná 23, miestnosť 5P1 (5. poschodie)

SEKCIA Sekularizácia v stredovýchodnej Európe

Blok I. 11:00 - 12:30 hod.

Jerzy Gorzelik (Instytut Nauk o Sztuce,
Uniwersytet Śląski, Katowice)
*Wątki narodowe w sztuce Kościoła
rzymskokatolickiego jako przejaw sekularyzacji?
Przypadek Górnego Śląska.*

Aleksander Łupienko (Instytut Historii im. T.
Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa)
*Przestrzeń sakralna dziewiętnastowiecznego Lwowa
– upadek czy rozkwit?*

Łukasz Żuchowski (Szkoła Doktorska
Nauk Humanistycznych, Instytut Historii
Sztuki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa)
Idiosynkrytyczny symbol religii narodowej.

Aula Pazmaneum, Univerzitné námestie 1

SEKCIA Reformácia v stredovýchodnej Európe

Blok I. 11:00 - 12:30 hod.

Peter Benka (Katedra slovenských dejín,
Univerzita Komenského, Bratislava)
*Reformácia rituálov: kontinuita a zmeny v obradoch
a zbožnosti počas reformácie v uhorských
kráľovských a banských mestách.*

Anna Pečínková (Historický ústav, Masarykova
univerzita, Brno/Moravská zemská knihovna, Brno)
*Jihlava - reformace a konfesionalizace v moravském
královském městě (1522 – 1628).*

Miroslava Kuracinová Valová (privátna
bádatelka)
*Vplyv reformácie na rôzne oblasti kultúry v 16. a 17.
storočí.*

Jana Jarimová (Katedra historických vied,
Gréckokatolícka teologická fakulta, Prešovská
univerzita, Prešov)
*Škola a reforma: Vzdelávanie v Košiciach
pod vplyvom reformácie v 16. a 17. storočí.*

PRESTÁVKA NA OBED

Blok II. 13:30 - 15:00 hod.

Katarína Beňová (Katedra dejín výtvarného
umenia, Univerzita Komenského, Bratislava)
*Námety sakrálneho umenia na salónnych výstavách
v Rakúsko-Uhorskej monarchii ku koncu 19. storočia.*

Michał Wardzyński (Instytut Historii Sztuki,
Uniwersytet Warszawski, Warszawa)

Artur Kołbiarz (Instytut Nauk o Sztuce,
Uniwersytet Śląski, Katowice)
Dolny Śląsk nad Wisłą, Bugiem i Wieprzem?

Mariusz Fornagiel (Szkoła Doktorska Nauk
Humanistycznych, Instytut Historii, Uniwersytet
Jagielloński, Kraków)
*Koniec wojny w świetle egodokumentów z archiwum
diecezji bańskobystrzyckiej.*

Blok II. 13:30-15:00 hod.

Miroslav Kotrha (Katedra histórie, Trnavská
univerzita, Trnava) *Kardinál Tomáš Bakóč a
náboženské pomery v strednej Európe.*

Ivana Lukáč Labancová (Katedra slovenských
dejín, Univerzita Komenského, Bratislava) *Pohreb
a pohrebné texty ako priestor konfesijného
konfliktu v ranonovovekom Uhorsku.*

Emma Žuchowska (Szkoła Doktorska Nauk
Humanistycznych, Instytut Historii Sztuki,
Uniwersytet Warszawski, Warszawa)
*Hugenoccy inżynierowie wojskowi a transfer wzorców
francuskich do architektury Rzeczypospolitej w
drugiej połowie XVII wieku.*

Eva Kowalská (Historický ústav SAV, Bratislava)
*Kontakty uhorských a sliezskych (tešínskych)
evanjelikov a.v. v 18. storočí.*

PRESTÁVKA NA OBČERSTVENIE

Blok III. 15:30 - 17:00 hod.

Ivona Kollárová (Historický ústav SAV, Bratislava)
Možnosti a limity skúmania transferu a adaptácie sekularizačných ideí na prelome 18. a 19. storočia.

Peter Šoltés (Historický ústav SAV, Bratislava)
Zmiešané manželstvá - indikátor náboženského indiferentizmu a sekularizácie spoločnosti?

Anna Kobylińska (Inštitút Slawistiky Zachodniej i Południowej, Uniwersytet Warszawski, Warszawa)
Konwersja Jonáša Záborskiego jako symptom sekularnego rozwarstwienia modelu kultury słowackiej.

Blok III. 15:30 - 17:00 hod.

Mikołaj Mielcarski (Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa)
Między wiarą a formą: Protestantyzm a wymiana artystyczna na Górnym Węgrzech (XVI – XVII wiek).

Michaela Kalinová (privátna bádatelka)
Príspevok k problematike protestantskej ikonografie 1. polovice 17. storočia.

Bibiana Pomfyová (Centrum vied o umení SAV – Ústav dejín umenia, Bratislava)

Michaela Kalinová (privátna bádatelka)
Henrieta Žažová (Ústav dejín TU, Trnavská univerzita, Trnava)
Opevnené kláštory v stredoveku a ranom novoveku – príklady z územia Slovenska.

Henrieta Žažová (Ústav dejín TU, Trnavská univerzita, Trnava)
Kláštor augustiniánov v Bardejove a jeho úloha v mestskom obrannom systéme.

17:30 - 18:30 hod.

NÁVŠTEVA ZÁPADOSLOVENSKEHO MÚZEA V TRNAVE, MÚZEJNÉ NÁMESTIE Č. 3

OD 19:00 hod.

NEFORMÁLNE SPOLOČENSKÉ STRETNUTIE ÚČASTNÍKOV

PO UKONČENÍ ODBORNÉHO PROGRAMU SA USKUTOČNÍ

NEFORMÁLNE SPOLOČENSKÉ STRETNUTIE V REŠTAURÁCIÍ **TI AMO (RYBNÍKOVÁ 16).**

ÚČASŤ JE DOBROVOLNÁ, NÁKLADY NA OBČERSTVENIE SI ÚČASTNÍCI HRADIA INDIVIDUÁLNE.

STREDA, 5. NOVEMBRA 2025

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity
Hornopotočná 23, miestnosť 5P1 (5. poschodie)

SEKCIA

Sekularizácia v stredovýchodnej Európe

Blok I. 9:00 - 10:30 hod.

Katarzyna Kabacińska-Łuczak (Zakład Historii Kultury i Edukacji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)
Wychowanie religijne w poznańskich pensjach dla dziewcząt.

Viktor Kichera (The Centre of Historical and Religious Studies, Uzhhorod National University, Uzhorod)
Secularisation of Greek Catholic schooling in the Mukachevo diocese during the Czechoslovakian period of 1919-1939.

Andrej Mentel (Ústav sociálnej antropológie, Univerzita Komenského, Bratislava)
Sekularizácia ako redefinícia náboženstva: Chorvátsky nacionalizmus a františkánske diskurzy v Bosne a Hercegovine.

Aula Pazmaneum, Univerzitné námestie 1

SEKCIA

Rekatolizácia v stredovýchodnej Európe

Blok I. 9:00 - 10:30 hod.

Tomáš Tandlich (Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)
Pravidlá náboženského života obchodných gild v slobodnom kráľovskom meste Trnava v 16. a 17. storočí. Mešťania/obchodníci medzi rekatolizáciou a reformáciou.

Zuzana Mičková (Katedra dejín štátu a práva, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica)
Od jezuitských misií k centru diecézy: prierez rekatolizáciou územia slobodného kráľovského banského mesta Banská Bystrica na vybratých príkladoch.

Ingrid Kušníráková (Historický ústav SAV, Bratislava)
Prvé uhorské sirotince (1750 – 1850) ako súčasť konfesijného zápasu o dieťa.

PRESTÁVKA NA OBČERSTVENIE

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity
Hornopotočná 23, miestnosť 5P1 (5. poschodie)

SEKCIA
Kristianizácia v stredovýchodnej Európe

Blok II. 11:00 - 12:30 hod.

Rastislav Kožiak (Katedra histórie, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica)
Kristianizácia ako problém interdisciplinárneho výskumu.

Zbigniew Robak (Archeologický ústav SAV, Nitra)
Výsledky výskumu včasnostredovekej aglomerácie Bojná s prihliadnutím na niektoré otázky christianizácie Ponitria

László Tapolcsai (Történeti Intézet, ELTE, Budapest)
Przegląd i wczesny etap chrystianizacji społeczeństwa węgierskiego od zasiedlenia Węgrów w Kotlinie Karpackiej do panowania księcia Gézy.

Jakub Izdný (Ústav historie, Univerzita Karlova, Praha)
Quedlinburg 973: Skuteční plán pro středoeuropskou christianizaci.

Aula Pazmaneum, Univerzitné námestie 1

SEKCIA
Rekatolizácia v stredovýchodnej Európe

Blok II. 11:00 - 12:30 hod.

Piotr Boroń (Instytut Historii, Uniwersytet Śląski, Katowice)
Przemiany religijne we wschodniej części Górnego Śląska w XVI-XVIII wieku z perspektywy długiego trwania. Przypadek miast Gliwice, Bytom, Tarnowskie Góry.

Mária Letzová (Katedra histórie, Trnavská univerzita, Trnava)
Palatínska misia na dvore Mikuláša Esterháziho v procese katolíckej obnovy ranonovovekého Uhorska.

Mariusz Sawicki (Instytut Historii, Uniwersytet Opolski, Opole)
Religijność szlachty polsko-litewskiej w instrukcjach dyplomatycznych francuskich i pamiętnikach podróżniczych z Rzeczypospolitej Obojga Narodów w drugiej połowie XVII wieku.

Maria Kazimiera Staniszevska (privátna bádateľka)
Nowy zakon w starym miejscu. Kilka uwag o roli tradycji i tożsamości w sztuce powstałej w kręgu zgromadzeń religijnych na nowożytnym Spiszu.

PRESTÁVKA NA OBED

Blok III. 13:30 - 15:00 hod.

Marcin Danielewski (Wydział Archeologii, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań)
Chrześcijaństwo i Kościół na Kujawach w 10 - 12 wieku.

Jakub Morawiec (Instytut Historii, Uniwersytet Śląski, Katowice)
Wpływ religii chrześcijańskiej na ideologię władzy królewskiej w Europie Środkowo-Wschodniej i Północnej - studium porównawcze.

Stanislav Gubančok (Technická univerzita, Zvolen)
Christianizácia skorá a neskorá v prípade uchovávanía predkresťanských mýtov. Kontext slovenský a litovský

Blok III. 13:30 - 15:00 hod.

Svorad Zavarský (Historický ústav SAV, Bratislava)
Gottfried Schwartz a polemika o počiatkoch kresťanstva v Uhorsku.

Tomasz Stolarczyk (Biblioteka - Oddział opracowania zbiorów, Uniwersytet Łódzki, Łódź)
Kazania jako narzędzia kontrreformacji w walce z „niewiernymi” na przykładzie polemicznych kazań Fabiana Birkowskiego OP.

Marcin Gadocha (Instytut Historii i Archiwistyki, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Kraków)
Formy pobożności w duchu kontrreformacji w staropolskich testamentach.

Jiří Mihola (Katedra historie, Masarykova univerzita, Brno)
Per materialia ad immaterialia. Poutní tradice jako prostor pro pobělohorskou rekatolizaci realizovanou církevními řádý (na příkladě Moravy).

PRESTÁVKA NA OBČERSTVENIE

Blok IV. 15:30 - 17:00 hod.

Maja Gąssowska (Instytut Historii im. T. Manteuffla, Polska Akademia Nauk, Warszawa)
Znaczenie zakladników (obsides) dla konwersji Inflant w XIII w.

Gabriel Hunčaga (Katedra biblických a historických vied, Trnavská univerzita, Trnava)
Náboženský obraz Uhorska v dominikánských prameňoch 13. storočia.

Stanislava Kuzmová (Katedra slovenských dejín, Univerzita Komenského, Bratislava)
Dlhý proces kristianizácie a kazateľstvo: príklad neskorostredovekého Spiša.

Blok IV. 15:30 - 17:00 hod.

Andrzej Koziel (Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław/Katedra dějin umění a kulturního dědictví, Ostravská univerzita, Ostrava)
Sztuka jako środek rekatolizacji. Studium skuteczności na przykładzie Śląska.

Karolina Szymankiewicz (Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski, Warszawa)
Kult, kontrreformacja i kultura zbierania: Ołtarze relikwiowe w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w dobie potrydenckiej jako odpowiedź na przemiany duchowości i kolekcjonerstwa.

Katarína Kolbiarz-Chmelinová (Katedra dejín výtvarného umenia, Univerzita Komenského, Bratislava)
Umenie rehole a rekatolizácia regiónu. Barokizácia mobiliáru františkánskeho chrámu v Okolíčnom ako efekt katolíckej obnovy v Uhorskom kráľovstve 18. storočia

ŠTVRTOK, 6. NOVEMBRA 2025

EXKURZIA PO PAMIATKACH TRNAVY
Stretnutie o **10:00 hod.** na Trojičnom námestí pri súsoší sv. Trojice

odborný sprievod
doc. Mgr. Katarína Kolbiarz Chmelinová, PhD.
(Katedra dejín umenia, Univerzita Komenského)
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
(Ústav dejín TU, Trnavská univerzita)

V prípade priaznivého počasia:
10:00 – 11:00 hod.

prechádzka historickým centrom Trnavy
11:00 – 12:00 hod.
prehliadka Katedrály sv. Jána Krstiteľa (vstupné 2,- €) a historických budov Trnavskej univerzity

V prípade nepriaznivého počasia:

10:00 – 11:00 hod.
prehliadka mestskej veže (vstupné 4,- €)
11:00 – 12:00 hod.
prehliadka Katedrály sv. Jána Krstiteľa (vstupné 2,- €)

EXKURZIA DO RÍMSKO-GERMÁNSKEHO ARCHEOSKANZENU V CÍFER-PÁCI
Stretnutie o 9:00 hod. na parkovisku pri budove Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity na ul. Hornopotočnej 23
doprava súkromnými autami

odborný sprievod
prof. PhDr. Vladimír Varsík, CSc.
(Katedra klasickej archeológie, FF, TU v Trnave)

vstupné 3,- €

HLAVNÝ ORGANIZÁTOR

Poľsko-slovenská komisia historikov pri SAV a PAN

SPOLUORGANIZÁTORI

Katedra histórie, Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave
Hornopotočná 23, 918 43 Trnava

Tyrnavia - Spolok trnavských historikov
Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

PARTNERI

Poľské veľvyslanectvo na Slovensku
Paulínyho 7, 814 91 Bratislava

Západoslovenské múzeum v Trnave
Múzejné námestie č. 3, 918 09 Trnava

Historický ústav SAV, v.v.i.
P. O. Box 198, Klemensova 19, 814 99 Bratislava